

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Lina o. Matilda Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Del V

Folkliv, kläder och mat.

(om maträtter blott två uppt:ar)

(36 sidor)

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina o. Matilda Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

Del V

Folkliv, kläder och mat.

Innehållsförteckning.

	sid.
Innehållsförteckning	1
Som sömmerskor runt socknen	4
Vargar (stutar stänga ihjäl vargar m.m.)	6
Kringstrykare (Eskil och Rapp-Skala)	11
Pelle i Jennaholm (Hishult sn). En skämtare	13
Tilltalsord	18
Husförhör	19

forts.!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5647

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av Lina o. Matilda Karlsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Uppteckningen rör

(Del V)

(Innehållsfört.)

sid.

Klädedräkt (kolt och sleifskor)	21
-"- (Gräbbeklänningar)	22
-"- (huvuddukar av "schalikläde")	23
-"- (skinntroja för damer)	24
-"- (mönster till skinntroja)	25
-"- (stubbar - underplagg)	26
-"- (klutar på kuvudet)	27
-"- (jämförelse med förhållandena på slätten)	28
Fårvattnet (att tvätta kläder i)	29

forts.!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina o. Matilda Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

3

Uppteckningen rör

(Del V)

(Innehållsförteckn.)

sid.

Smeden	31
Vecketal	32
Kalvko och kalv (torskel hängs under bordet, sva- vel i mjölkbyttan m.m.)	33
Nyfödd kalv (skall dricka första gången)	34
Pysekaka (gräddas på ugsnbottnen när man eldar i ugnen)	35
Kalvost	36

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina & Mat. Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

4

Uppteckningen rör

1 - 2

Som sömmerskor runt socknen.

Omkring 1887 började Matilda och Lina Karlsson sy. De gingo runt i socknen som damsömmerskor, men sydde även en och annan karl-kostym och pojkläder.

I en vecka var de på ett ställe i Trottnarp. Det var egentligen ett rikt ställe, men när de hade lagt sig första natten, kände de att det bet på alla ställen på kroppen.

Matilda beklagade sig till Lina.

"Ja, du får dras med det," svarade Lina, och det måste bli vid det.

Men de kunde knappt sova något på natten och inte mer de följande nätterna heller. Det var ovanligt mycket loppor och skäktor

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina & Mat. Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

5

Uppteckningen rör

Som sömmerskor runt socknen. 2

i sängen.

De hade sex klänningar att sy, och de gjorde allt de kunde för att bli färdiga snart och sen få komma till ett annat ställe. De sydde till $\frac{1}{2}$ 12 och 12 om nätterna och sov dåligt var natt bland alla krypen.

Så hämtade man dem från nästa ställe de skulle till, och man kom och hämtade dem med skjuts, ty de hade symaskin med sig, och så snart de kommo fram dit, bad de att de skulle få gå in i något rum och "loppa sig". Det var det första de gjorde på stället. Sedan lade de sig att sova.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

6

Uppteckningen rör

1 - 5

Vargar.

En gång då mormor varit i "henna" föräldrahem i Jennagården (Hishult sn) och var på väg mot sitt hem i Ramsjön, var vargarna efter henne. Hon var då med en liten, och morfar hade sagt till henne att hon skulle inte stanna till sent, utan komma hem, medan det var dag, men hon hade väl tyckt att det var roligt att stanna och hade blivit litet länge.

När hon hörde vargarna skrika efter sig, blev hon mycket rädd och sprang så fort hon orkade. Men hon var som väl var inte så långt hemifrån, utan morfar hade också hört vargarna, och han beväpnade sig och gick ut för att möta henne. Så han fridde henne från dem.

forts.!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

7

Uppteckningen rör

Vargar.

2

Vargarna hade sådant väderkorn, så att de kände, när det var någon kvinna, som var med barn, och då de hade tagit henne, så revo de upp magen först på henne och åto upp fostert, och sedan dödade de kvinnan och åto upp henne.

En annan gång då morfar hade sina kreatur gingo ute i skogen, så hade det kommit en varg och skulle taga dem.

Då hade han två stutar. Och de vaktade hjorden.

Så fort vargen kom och skulle bita någon, så var de framme och stångade den. Och kalvarna och korna ställde sig bakom dem.

Och så hade stutarna till slut fått upp vargen mot en stor sten, dit han dragit sig undan, och där hade de fått honom mot

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

8

Uppteckningen rör

Vargar.

3

stenen och spetsat honom på hornen, så han blev död. Men då var de så ivriga, så de förstod inte att han var död, utan för var gång han föll ihop, så bar de på honom och stängade honom igen. Och de torde inte släppa honom, utan de höll honom där, tills morfar kom.

De hade strävat, så gödseln rann av dem, som om de haft utsot, men inte ett enda av djuren var skadat, så han sade det, morfar, att de var de bästa stutar han haft, för de kunde taga död på en varg.

På ett ställe i Hishult ligger det en stor sten, som kallas Tjurastenen, och om denna sten berättas det att vid den skall

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

9

Uppteckningen rör

Vargar.

4

det ha tillgått på samma sätt. En tjur skall ha spetsat en varg på hornen mot stenen och "fritt" kreaturen.

När far var i Grönshult i Hishult, hade de släppt ut kreaturen till vatten på vintern, och en varg kom och tog en "vädur". Far följde efter vargen, som sprang med väduren på ryggen, och vid det att vargen lagt ner vä'ren, för att taga bättre tag, kunde far skrämma honom att vika bort så mycket, så att han kunde taga väduren ifrån honom. Far slog träskorna så hårt han kunde mot varandra och skrek, så att vargen drog sig tillbaka. Och sedan bar han hem väduren, men vargen satte sig bara litet intill och grinade, så far måste titta sig om många gånger för att se om

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

10

Uppteckningen rör

Vargar.

5

vargen skulle komma tillbaka igen och förfölja honom.

Några månader innan de gifte sig, var min far och mor med om att gå skallgång efter varg i Hishult. De hade "horsaskärror" att ställa till buller med. Somliga blåste i näverlurar. Det var inte många som hade gevär på den tiden.

Där var en betrodd man, som skulle vara "skallfogde". Han skulle bestämma hurdant de skulle gå, och det var så noga, så. Vargarna skulle köras fram till ett ställe, där skyttarna stodo.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Asbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

Uppteckningen rör

1 - 2

Kringstrykare.

Eskil [èskäl] och Rapp-Skala [rappsgäl 1. rappsgäl], två gamla fattiga, som gick och tiggde förr. Barnen var rädda för dem.

Eskil var full så ofta han fått något, och Rapp-Skala tiggde brännvin och sjöng fula bitar. Hon var halt. När hon blev full, stod hon på det längsta benet och gjorde konster. Eskil visade sig ibland vara så full av ohyra att han kunde ta käppen och piska på sin skinnpäls med den - han gick klädd i skinnpäls om vintrarna. Och när han piskade på skinnpälsen med käppen, ramlade ohyran i stora skockar ner i-

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

12

Uppteckningen rör

Kringstrykare.

2

från pälsen och föll i snön, där den frös ihjäl.

De ha varit döda i många år nu, både Eskil och Rapp-Skala, men de funnos, då meddel. var liten. De hållde sig i His-hult och Fagerhult sockenar. "Förresten - tiggare, de gingo alla stäns förr."

Skåne Uppt. av Lage Nilsson
N. Åsbo hd Gårdby
Fagerhult sn efter Lina och Matilda Karlsson,
Uppt. år 1938 födda -63 och 66 i Fagerhult sn.

Pelle i Jennaholm (d.v.s. Djäknaholm).

1 - 5

Mina meddel. berätta efter sin far bl. a. följande om en Pelle i Jennaholm i Hishult socken, som levde före det att de voro födda.

Jo, de samlade sina pengar förr i kontanter. Som Pelle i Jennaholm, han hade dem i ett skrin, som han hade under sängen.

En gång hade det kommit en resehandlande till honom, som skulle ligga hos honom över natten. Handlanden hade talat med honom om goenisse, och det märktes att handlanden tyckte att det var något förfärligt med goenisse.

"Vet du någon, som har goenisse," hade handlande frågat - man kallade alltid varandra för du då.

"Jo, det har jag," sade Pelle. "Och han kommer till mig med pengar," talade Pelle om. Och handlanden undrade om det inte var farligt, och om inte goenisse var vådligt farlig.

"Nej, det är bara en liten pojk," sade Pelle i Jennaholm, "han är då inte farlig, den lille pågen."

Man hade gått och lagt sig, och handlanden kunde inte sova, för

forts.!

Skåne
N. Åsbo hd
Fagerhult sn
Uppt. år 1938

Uppt. av Lage Nilsson,
Gårdby,
efter Lina och Matilda Karlsson,
födda -63 och 66 i Fagerhult sn.

Pelle i Jennaholm (forts.).

(2)

han var rädd.

Pelle hade alltid en värja bredvid sig i sängen, ifall det skulle komma någon och vilja ta hans pengar. När det var mitt i natten skrapade han med värjan på fönstret som var över sängen. Och sen skramlade han med den på skrinet med pengarna, som var under sängen. Det lät ju som om det hade kommit någon utifrån och skrapat och krafsat på fönstret.

På morgonen frågade han handlanden hur han hade sovit. Och handlanden sade att han hade sovit mycket illa. Pelle sade att han undrade om goenisse hade varit hos honom under natten; han skulle titta efter i sitt skrin. Sen tog han fram skrinen och räknade opp en massa rundstyck i det. Det hade goenisse varit där med, sade han till handlanden, o. handlanden jick ut i bygden och omtalade var han sett.

Där var en jägare som var så förfärligt bra att skjuta, och så sades det att Pelle i Jennaholm hade fått en drake i sin gård. Och den där jägaren skulle då dit och skjuta draken, men han var så rädd så han

forts!

Skåne Uppt. av Lage Nilsson,
 N. Åsbo Gårdby
 Fagerhult efter Lina och Matilda Karlsson,
 Uppt. år 1938. födda -63 och 66 i Fagerhult sn.

15

Pelle i Jennaholm (forts.).

(3)

darrade. Pelle jick med honom så illmarigt. "Jag tycker jag har sett honom här," sade han. Och sedan då den hade kommit litet närmare: "Där tittar han fram," sade han och visade på drakens huvud, som gapade upp borta vid källarnedgången ur ett stenröse. Jägaren "lade till käft" och sköt, och drakhuvudet flög sin kos, när skottet träffade. Det var huvudet efter en hiskeligt stor jädä, som Pelle hade satt där borta i stenröset.

Men så betalade Pelle inte skatten, och länsmannen skulle komma dit och taga den. "Jag har inte några pengar," sade Pelle.

Ja, då fick det bli det, att länsmannen skulle jöra utmätning. "Gå ut efter träget, som vi har ått hava drävja till åt hunden i," sade Pelle till sin hustru. Det tyckte väl inte länsmannen att han kunde taga utmätning på. "Ja, då får du ingenting," sade Pelle. Och så jick man ut efter ett fat, som man hade dräv åt hunden åt. Det var ett silverfat, som han hade jort iordning till det, då han märkte att länsmannen kom. Men så kom de överens om att han skulle betala skatten. "Det är väl bäst att betala, det blir väl så

forts.!

Skåne Lage Nilsson,
N. Asbo Gårdby
Fagerhult efter Lina och Matilda Karlsson,
Uppt. år 1938 födda -63 och -66 i Fagerhult sn.

16

Pelle i Jennaholm (forts.).

(4)

mycket bråk annars," sade Pelle.

Då tog han fram sitt skrin och började räkna opp åt länsmannen. Men han hade bara en massa små kopparpengar. Länsmannen undrade om han inte kunde få störr pengar, det blev så mycket, tyckte han.

"Vill du inte ha dem? Ja, då får du ingenting," sade Pelle, och då tog länsmannen emot kopparpengarna. Det blev en hel påse.

Det var en käring, som skulle få potatis av Pelle i Jennaholm. Han var i källaren och öste opp åt henne. Hon skulle få så många, som hon orkade bära i säcken. Och hon ville naturligtvis ha många. Hon lyfte på den, och tyckte att hon orkade och han fick ösa i fler. Och det jorde han också. Så till slut, då hon då inte kunde ta fler, utan skulle bära iväg med sina potatis, då var det så tunkt, så hon nästan knälade under bördan.

När hon kom en liten smula bort ifrån gården, tog hon och tömde ur hälften i säcken och tänkte att de kunde ligga där, så skulle hon gå hem med dem hon hade kvar först, och sen gå efter dem som

forts.!

Skåne Uppt. av Lage Nilsson,
 N. Åsbo Gårdby,
 Fagerhult efter Lina och Matilda Karlsson,
 Uppt. år 1938 födda -63 och 66 i Fagerhult sn.

17

Pelle i Jennaholm (forts.).

(5)

hon hade tömt ut sen. Men Pelle hade gått med efter henne för att se hur hon klarade att bära säcken, och då han såg att hon hade tömt ut potatis, lockade han dit sina grisar, och då kom de och åt upp dem.

Så där dan var Pelle mot folk. Han ville aldrig annat än ställa till obehagligheter för dem och driva med dem.

Pelles i Jennaholm son, en stor lång enfaldig karl, som hette Peter eller Nils Peter, honom minns meddel. grant. Han blev gift med pigan på gården, för föräldrarna gifte bort honom med henne, för det var ingen annan än henne, som han lydde. Annars så var hon nitton år äldre än han, och ville inte ha haft honom. De hade inte några barn. Men hon tog hand om honom rätt bra. Hon hette Nilla. Hon hade fått ta hand om honom i hela hans tid. Hon var där när han föddes. När han sedan skulle gå i skolan, ville han inte gå i skolan, utan hon fick följa honom dit, och gå och hämta honom där om kvällarna. Han fick växa opp och göra som han ville.

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
 Härad: N. Osbo
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Lina Karlsson
 Född år: -63 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Tillfalsord

Man sade du till varandra, nå vi var emå i sedan
 också, i till dem som var äldre sade vi Ni.
 Föräldrarna kallade man således för Ni. Prä-
 sten kallade man för pastorn eller kyrkoherren.
 Skolläraren, till honom sade man skolmästa-
 ren.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Matilda Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Fagerhult

19

Uppteckningen rör Husförhör.

Meddel. säger sig ha kunnat läsa tre bud när hon var på husförhör i kyrkan vid fem års ålder. Hon ville vända sig med ryggen mot prästen, men hennes mor hade henne att vända sig om i jän.

Husförhören hölls då i kyrkan. Började med "vanlig predikan" och avslutades med en andaktsstund. Redan innan meddel. hade gått och läst blev emellertid seden förändrad, och man började med att ha husförhören i hemmen.

Prästen satt vid ett bord framme i kyrkan och klockaren satt också framme i kyrkan. Dit roptes folket fram. Prästen ropade fram den ena familjen efter den andra. I koret gick man till klockaren och läste i bok, och sedan till prästen som höll förhör över katekesen. Barnen tillsammans med föräldrarna och tjänstfolk tillsammans med husbondfolket, såvida det inte var drängar och pigor, som hade sina föräldrar boende i socknen, och således var skrivna under dem, då kom de fram på samma gång som sina föräldrar.

(2 sid.)

forts!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson

Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby

Socken: Fagerhult Berättat av Matilda Karlsson

Uppteckningsår: 1938 Född år 1866 i Fagerhult

20

2

Uppteckningen rör Husförhör.

En urmakare Lundberg saknades med tiden allt oftare och oftare på husförhören. Prästen frågade: "Var är han?" - En rik bonde Nils Andersson, som pratade förbehållslöst, svarade: "Åh, han kan inte läsa. Då svärjer han hellre en flänga", vilket åstadkom munterhet i kyrkan.

Porkenahult med Sjöholmen, Dämmet, Onsena och Karsatorp kom sedan tillsammans med Smedhult i en läsrote, när husförhören började hållas i hemmen, och det var en mycket stor rote, så att det tog många, många år innan husförhörsskyldigheten kom tillbaka till ett och samma ställe på nytt - seden att hålla husförhör i hemmen gick för övrigt bort, redan innan meddel. var 30 år. Då hade man byggt ett skolhus, och karlarna lämna nu uppgifter om sina familjer vid ett sammanträde i skolhuset.

Husförhören började - här tal om husförhören i hemmen - vid 9 eller 10-tiden på förmiddagen. Slutade på eftermiddagen. Traktering med kaffe - men inte på vart ställe - efter förhöret. Prästen och klockaren bjöds på mat.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult sn Berättat av: Lina o. Matilda Karls-
son, födda 63 o. 66 i
Uppteckningsår: 1938 Född år i Fagerhult sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Klädedräkt.

Kött, en ylleplagg för damer, som användes i
mors o. mormors tid. Av vadmal. Svarta.
Med stora ärmar. Bälte om midjan med
silverspänne o. en silverspänne upp till.
Utan fickor o. foder. Så långa som kjo-
len.

Både karlar och fruntimmer hade i min fars tid och i
farfars tid sleifskor med gula mässingsspännen. - Sedan började
karlarna ha stövlar och kvinnorna s.k. ankelskor, vilka var att
snöra, och gick upp till ankeln. - I pjäxor med resårer jingo
meddel. klädda, då de själva voro unga.

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
 Härad: V. Sjöbo
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Lina Karlsson
 Född år: -63 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Klädeträsk.

Gräsbeklädningsor [grɛbɛːklɛːnɪŋsɔ], en mkt gam-
 mal sorts damplagg - moderna här för kan-
 de 100 år sen, medel: 2 mör använde sådana,
 när hon var ung o hennes mor hade dem ock-
 så. Kyrkostädningsor. Mörka av saxen i
 l. perimalla [saksɔnɪ, pɛrɪmɛlɔ]. Kjolen,
 bra ryktad l. verkad, små ärmor, vida
 ner till o vita under ärmor. Livet så högt
 att det bara nätt o jämt kunde knäppas.
 Fjätar i sömmarna av rotting eller fisk-
 ben. Kjolen lång. Kåra söm vid axlarna o
 runt livet. Till dessa klädningor svarta föj-
 kläden med rosor l. - om sommar - vita m all-
 föj kläden, med kulörta blommor.

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
 Härad: V. stico
 Socken: Fagerhult
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Lina Karlsson
 Född år -63 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Knäddräkt.

- Gålekläds, en sorts gammal huvudduk, av ylleduk - ngn sorts industri vov. Jag har se-
 nat sen att polacke som var i södra Skåne hade
 samma sort. Men detta var den äldsta sorts huvuddu-
 kar jag minns. Den skulle de ha nåt de var rick-
 ligt fina. Somma var bruna i botten o an-
 nare kreme färgade. Med röda blommor o
 gröna blad. Gula topor i kanten - kallade
 flöte - som såg med ngt hums avtänd
 från varandra. De krynkades inte. Var ganska
 stora. Knöts under halsen, med en enkel
 (halv) knut. - Lillas kläden, som o glattare,
 måste knytas med dubbel knut.

ACC. N:R.

5647

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
 Socken: Fagerhult Berättat av: Lina o. Mat. Karlsson,
 f:a -63 o. 66 i
 Uppteckningsår: 1938 xxx Fagerhult sn
 Född: xat

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Klädedräkt (skinntröja för damer).

Mor hade skinntröja hemma om vintern sin vardags. Och minns jag hon hade, när vi var små. Gick en 15 cm nerom midjan. Ho färskinu med uller in. Skinnel var värfat. Karlarna hade varl. gula skinntröjor, men en del hade avarta med. Mors skinntröja var att knäppa rakt fram. Skräddarn: Bon alt han var ö lydde den. Den hade ärmor. Ö var lite insvängll i midjan. Knäppte ända opp. Hade en liten kantning om haken av skinn. Bestod av två framtacken ö ryggen ö två märke-ringar (medslyken) baktill.

Teckn. är
bifogad!

5647

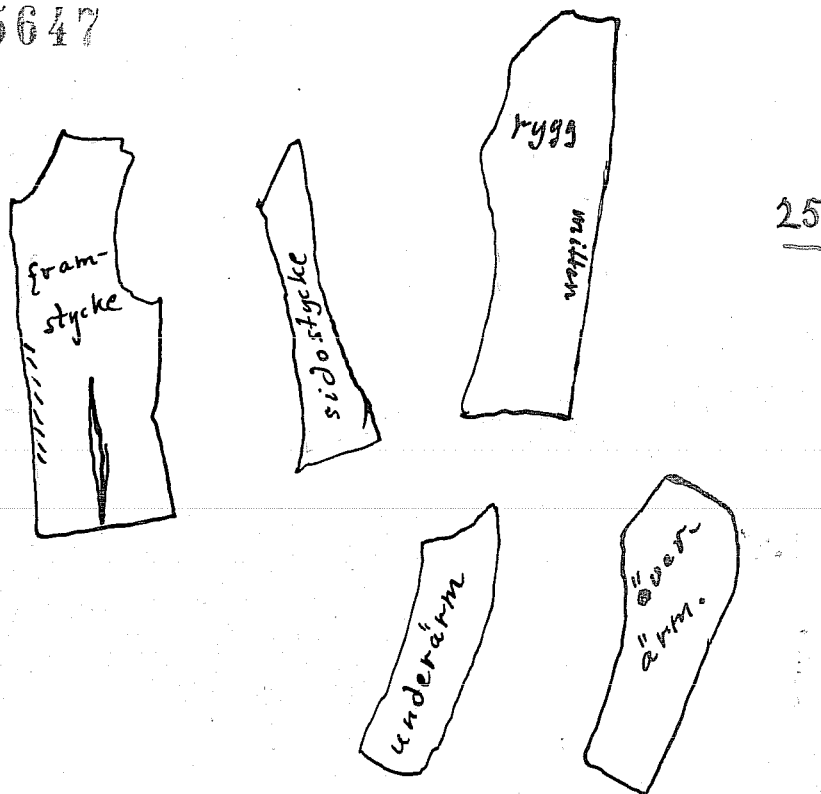
Skåne

Inlämn. av Lage Nilsson.

N. Åsbo

Fagerhult

Uppt. 1938

Mönster till skinntröja för damer,
enl. uppt. Klädedräkt (skinntröja
etc.). Teckn. av den ena av med-
del. frök. Lina Karlsson, Fager-
hult.

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
 Härad: N. dibo
 Socken: Fagerhult
 Upppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lagerström
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Lina Karlsson
 Född år: -53 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Klädedräkt

Plubbar, stickade precis som på en stick lücke. Över-
 opp omkring var det blott foder ö ylle tyg.

Stickningen fick inte gå längre än upp till
 höften. Ylle tyget skulle vara mycket
 grannat. Högrödt t. ex. Fodret av någon
 sorts grått bomulls tyg, eller också brunt.

Hade varit i bruk länge tiden innan mor
 gifte sig. Sen vi började bli större - lite efter
 vi blivit konfirmerade - började de gå ut
 bruk här.

Sen de var ditna gjorde man ofta om
 den till vaggläcken.

I Gårdby härad tycks de ha använts
 längre än här.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
Härad: V. chsbo
Socken: Fagerhult
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Lage Nilsson
Adress: Gårdby
Berättat av: Lina Nilsson
Född år -63 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Kiäddräkt

Kluter, huvudbonade för damer, som togs på huvudet över en tråjerd, som var kiädd med vit papp. En lång snipp hängde neråt ryggen. Användes f. ex. vid matvardsång. Mor hade sidana o mor mor, men vi har inte använt sidana. Tyget starkt o verkat. Vita till färgen. Då det regnade fingo de ta dem av o jömma dem, o ta dem på sig när de kom fram.

ACC. N:R. 5647

Landskap: Skåne
 Härad: (N. Åsbo
 Socken: Fagerhult)
 Uppteckningsår: 1938
 Upptecknat av: Lage Nilsson
 Adress: Gårdby
 Berättat av: Lina Karlsson
 Född år: -63 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

28

Klädedräkt.

Mor hon talade om att stå på bösen och knöta
 klädet tillbaka, d. v. s. "i hålla", när hon
 var lös, men det gjorde de inte här.

Med skinnkjortlar höll man på tångor
 ned på ställen än här. Vår mor hade inte nå-
 gon skinnkjöl.

På de skinnkjolar de hade nere på
 ställen hade de röd bård av gylling ner-
 ikring.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av: Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

29

Uppteckningen rör

1 - 2

Fårvattnet.

Innan man klippte fåren, tvättade man dem, och i det vattnet, som man hade tvättat fåren i - "fåravattnet - skulle man sedan tvätta saker med ömtåliga färger. Så fällde de inte!

Vattnet var halt och tydligen fullt av fett. Men det som var tvättat i fårvattnet, luktade fårlort efteråt, och den lukten gick aldrig bort.

De fingo tvunget skölja det och tvätta det i många vatten sedan. Men fåralukten, den satt i i alla fall.

Det var bara den första gången som de ömtåliga sakerna skulle

forts.!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Asbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

30

Uppteckningen rör

Fårvattnet.

2

tvättas i fårvatten. Sedan - när det blev smutsigt igen - så
fingo de tvätta det i vad för något slags vatten som helst.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

31

Uppteckningen rör

Smeden.

Till vår farfar, som smidde, kom det alltid folk med arbete.

På sommaren med liar, som de hade slagit av. Liarna var så dyra, så de kunde inte köpa några nya, då de slagit av en lie, utan han "satte sadel" på dem, som det kallades. Han nitade ihop dem, så de blev så bra som om de hade varit nya, igen.

Och vid jul kom folket med dera puffertar, som de ville ha lagade. Han gjorde förresten också nya puffertar, och han gjorde t.o.m. gevär, vilket var något mycket storslaget, och det var det inte många som kunde.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Sk. o. Upptecknat av: Hage Nilsson
Härad: N. Asbo Adress: Gårdsby
Socken: Fagerhult Berättat av: Lina o. Maria Karl-
Uppteckningsår: 1938 Född år: 1871 i Fagerhult.

32

Uppteckningen rör Verketal.

Om Ugösta. Började i trätunds Ugo. Sen
nämnde de inte längre än till sjunde,
sen hörd jag ingen nämnde om Ugo mer.
Jöken kom i fjunde o. så började han
o. gela i nionde veckan.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av: Lage Nilsson
Skåne Gårdby
Härad: Adress: N. Åsbo
Socken: Berättat av Lina Karlsson
Fagerhult
Uppteckningsår: 1938 Född år 1863 i Fagerhult

33

Uppteckningen rör Kalvko och kalv.

När en ko kalvat, hängde man en torskel - klappträ - i ett snöre på en spik, som fanns mellan benen på kortsidan av matbordet. Skulle hänga tills kon blivit ren, och togs bort, då hon blivit ren.

Första gången man mjölkade kon efter kalvningen hade man droppat några stänk svavel i mjölkbyttan, samt lagt några korn grovt salt i byttan samt en liten kniv, vilket man alltså mjölkade på. Saltet smälte, svaveldropparna blev kvar på botten, och kniven togs upp, då mjölken silades.

Man jick och bröt ris av björkar eller syrenbuskar och slog kon tre gånger på vardera sidan. Stod bakom kon och slog till henne först på höger sida, sedan på vänster - sen på nytt på höger sida, och så på vänster - och slutl. för tredje gången på höger sida och sist för tredje gången på vänstra sidan. För att hon skulle bli lättmjölkad.

Iaktogs hos Per Karlssons i Södra Örsjö, då meddel. tjänade

där.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Skåne Adress: Lage Nilsson
N. Åsbo Gärdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år 1863 i Fagerhult

34

Uppteckningen rör

Nyfödd kalv.

Första gången man skulle je kalven mjölk, fick man inte tala.

Om man jorde det blev kalven så han skrek.

Jag minns jag var lätt på att skratta. Jag fick inte ens jöra
det, när jag tjänade hos Per Karlssons i Södra Örsjö, då jag
skulle je kalvarna första gången.

ACC. NR. 5647

Landskap: Sk. o. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: V. Asbo Adress: Gårdsby
 Socken: Fagerhult Berättat av Matilda Karlsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -66 i Fagerhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

Uppteckningen rör Pypekaka.

Pypekaka rättes in under det att man hölnade i ugnen. Vi - som barn - voro så glada för de kakorna, än som de voro bara av grovt mjöl. Sattes in på arlen (av lera!) ö far, som skötte elden, skulle passa dem. Vaggades med brödnagg, så att de blev prickiga. Eller användes t. ex. en strumpsticken att pricka med.

ACC. NR. 5647

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: N. Åsbo Adress: Gårdby
Socken: Fagerhult Berättat av Lina Karlsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -63 i Fagerhult sn

36

Uppteckningen rör

Kalvost.

"Råmjölk" kallas mjölken från en nykalvad ko. Av sådan gör man kalvost [fjølóst]. Man blandar den då till hälften med mjölk från en annan ko. Tillsätter socker, salt, kummin och russin. Ställes i en varm ugn att ostas. Får inte koka!